13/06/2020

Значајан спис у Архиву Српске Православне Цркве

Значајан спис старог протопрезвитерата бугојанског смештен у Архив Српске Православне Цркве

Обнова архивистичке делатности у Српској Православној Цркви протеклих година, спровођена уз свесрдну помоћ и подршку Архива Србије, Министарства културе и информисања, као и Управе за сарадњу са црквама и верским заједницама Министарства правде Републике Србије, развила је додатно свест о значају докумената и писаних сведочанстава, али и о потреби њиховог институционализованог чувања. Захваљујући познатом публицисти г. Јови Бајићу, Архив Српске Православне Цркве је у своје фондове, тачније у Збирку поклона и откупа уврстио и *Домовник села Рилића и Занаглине парохије Равно* са краја XIX и из прве половине XX века. Овај архивистички извор потиче са територије која је била изложена сатирањима

и ратним пустошењима, физичком и духовном геноциду и то три пута у XX веку: у Првом 1914–1918 и Другом светском рату 1941–1945, као и у грађанском рату који је вођен на простору Босне и Херцеговине 1992–1995. године.

У том контексту, постојање једног парохијског домовника, које је претекло пустошења, односно пописа домаћинстава и њихових чланова, важан је извор за демографску и друштвену историју села Купрешке висоравни. На почетку XX века, издвојене су из првобитне велике парохије Вуковско, парохија села Рилић, Равно и Малован и благајска парохија. Ове парохије се наслањају на бугојанску парохију, а сам *Домовник села Рилића и Занаглине* се до почетка ратних дејстава у Босни и Херцеговини налазио у православном храму Рођења Пресвете Богородице у Бугојну. Домовник су водили пароси Ђорђе Живанић, Симо Поповић, који је био осуђен због српских патриотских осећања на велеиздајничком процесу у Бања Луци 1915. године, као и Марко Поповић и други. Архива бугојанске парохије и некадашњег архијерејског намесништва (бугојанског протопрезвитерата) је пропала великим делом због девастације, тј. минирања храма 1992. године. Разнети и разграбљени списи су били предмет уништавања и ниподаштавања, а сам *Домовник* је завршио код једног мештанина муслимана који је за њега тражио одређену новчану суму.

Стари и образовани Бугојанац, Бранко Мићић, аутор књиге „Срби у Бугојну“ који је време рата провео у свом родном граду (упокојио се у деветој деценији живота у Сремским Карловцима), сазнавши да се такво сведочанство о историјским коренима Срба Купрешке висоравни провлачи по црном тржишту, успео је да обавести и заинтересује земљаке, избегле у Србији. Они су, организовани у Удружењу „Јужна Крајина“, које је сабирало избегле Купрешане, Бугојанце, Дувњаке и Ливњаке, прикупили потребан новац и откупили овај важан архивски спис.

Домовник села Рилића и Занаглине парохије Равно се од 12. јуна 2020. године чува у Архиву Српске Православне Цркве у Београду, захваљујући г. Јови Бајићу који га је предао у име Удружења Купрешана и чији племенити поступак проширује границе „Нових праваца црквене архивистике и библиотекарства“, формулисаних у Бихаћу 2012. године. Архив Српске Православне Цркве ће приступити детаљнијој конзервацији архивске књиге, као и изради дигитализоване копије која ће свим заинтересованима приближити овај занимљив спис и извор о историји некадашњег архијерејског намесништва (протопрезвитерата) бугојанског Митрополије дабробосанске

Српске Православне Цркве.

Др Радован Пилиповић,
директор Архива Српске Православне Цркве

— spc.rs